

STATISTISK ANALYS

Stig Forneng
Avdelningen för statistik och analys

08-563 087 75
stig.forneng@hsv.se

Nummer: 2006/01

Mer information hittar du på www.hsv.se

Minskat antal studenter i utbildning 2005

För första gången på två decennier minskade antalet studenter vid de svenska universiteten och högskolorna under 2005. Det framgår av en sammanställning av årsredovisningarna från universitet och högskolor.

Genom minskningen av utbildningsvolymen är nu studenttalen bättre anpassade till storleken på riksdagens utbildningsuppdrag till lärosätena än vad som var fallet under 2004. Då låg den sammanlagda utbildningsvolymen fem procent över riksdagens tak för ersättning, vilket givetvis innebär en uttunning av resurserna per student. För 2005 har överproduktionen minskat till knappt två procent.

Minskad överproduktion och därmed kostnader som bättre matchar intäkterna, innebär också bättre resultat för lärosätena under 2005 än föregående år. Det ekonomiska utfallet är nära noll, det vill säga nära det idealresultat som innebär att de resurser som ställs till förfogande utnyttjas till fullo och att organisationerna har kontroll över balansen mellan intäkter och kostnader.

Fler lärosäten med plus i boksluten

Förra året hade två tredjedelar av lärosätena negativa resultat. För 2005 redovisar 60 procent av lärosätena i sammanställningen, 23 av 38, ett resultat över noll, och de negativa resultat som förekommer är små och har täckning i tidigare upparbetade överskott. Enda undantag är den relativt nytillkomna högskolan på Gotland som fortfarande har ett minus i det egna kapitalet.

Sammanlagt redovisar lärosätena ett överskott på 300 miljoner kronor för år 2005. Det är 0,7 procent av den totala kostnadsomslutningen vid universitet och högskolor. Med detta positiva utfall för 2005 bryts en fyraårig serie av minusresultat, och lärosätenas egna kapital ökar igen efter flera år av nedgång. Vid ingången i år 2006 uppgick det samlade överskottet vid lärosätena (dvs. summan av de balanserade kapitalförändringarna tidigare år och kapitalförändringen år 2005) till 3,2 miljarder kronor eller sju procent av den totala omslutningen vid universitet och högskolor.

När det gäller lärosätenas ekonomiska ställning ska också beaktas att lärosätena har "lagrade" prestationer till ett värde av över 900 miljoner kronor. (Ett lärosäte som redovisar fler helårsstudenter och helårsprestationer än vad som ryms inom det anslagsbelopp riksdagen har avsatt för lärosätet har möjlighet att spara prestationer

motsvarande tio procent av takbeloppet till kommande år för att tillgodoräkna sig dem om lärosätet då inte når upp till sitt takbelopp.)

Nästan hälften av lärosätena, 16 av de 38 i sammanställningen, har lagrade prestationer som uppgår till tio procent av takbeloppet, vilket är den maximala mängd som kan lagras. Under 2005 "producerade" lärosätena dessutom utbildning för drygt 200 miljoner kronor utöver de maximala tio procent som får sparas, dvs. utbildning som inte ger ersättning under 2005 och inte heller kan ge ersättning senare.

Bättre resultat än i prognoserna

Resultatet för 2005 blev avsevärt bättre än vad som förutsågs i de delårsrapporter som lärosätena lämnade i augusti förra året. Då pekade prognoserna mot ett sammanlagt minus-resultat på cirka 160 miljoner kronor. Utfallet blev nästan en halv miljard bättre. Men det är genom sänkta kostnader, inte genom ökande intäkter och växande verksamhet, som det positiva ekonomiska resultatet har åstadkommit. Samtidigt som utbildningsvolymen har minskat har också kostnaderna för forskning och forskarutbildning minskat. Volymen i forskningen är svår att mäta på annat sätt än i kostnader och sannolikt har kostnadsminskningen även på detta område haft konsekvenser för volymen i verksamheten. På en punkt är konsekvenserna tydliga. Det gäller antalet nybörjare i forskarutbildningen som föll kraftigt under 2004. Under 2005 minskade antalet nybörjare ytterligare, vilket innebär att antalet examinerade kommer att minska runt 2010.

Totalt har kostnadsomslutningen vid universitet och högskolor minskat med 0,7 procent i löpande priser mellan 2004 och 2005. I fast pris, det vill säga i volym, innebär det en minskning med mellan två och tre procent. Det är också en minskning som syns i personalstatistiken, vilken visar att personalen vid universitet och högskolor minskar för andra året i rad.

Studenttalen minskade vid två tredjedelar av lärosätena

Två tredjedelar av lärosätena hade ett mindre antal helårsstudenter år 2005 än år 2004. Minskningen inom det prioriterade området teknik och naturvetenskap var lika stor som för hela antalet helårsstudenter. Antalet studenter inom teknik och naturvetenskap fortsätter därmed att ligga på nivån 30 procent av samtliga helårsstudenter, efter en viss minskning föregående år.

Den totala minskningen i antalet helårsstudenter blev 2,5 procent, vilket är ungefär 7 000 helårsstudenter på en total volym av 300 000 helårsstudenter. Minskningen är något större för högskolorna än för universiteten. Bland högskolorna är det också vanligare att lärosätet ligger under takbeloppet än det är bland universiteten.

Minskningen för 2005 blev också något större än vad som förutsågs i delårsrapporterna som lämnades i augusti, trots att några lärosäten fick utökade takbelopp redan under året, och trots att det redan i början av höstterminen stod klart att nya resurser skulle tillkomma som skulle ge möjligheter att öka studentvolymen under 2006.

De tillkommande resurserna för grundutbildningen under 2006 uppgår till drygt 6,5 procent av de summerade takbeloppen, vilket motsvarar nästan 20 000 helårsstudenter.

Ekonomiskt resultat samt grundutbildningsvolym år 2005 enligt lärosätenas årsredovisningar

Lärosäte	Organisationen totalt		Tillväxt 2005 %	Grundutbildningen			Helårsstudenter		
	Resultat, milj kr	Omslutning, milj kr		Tak- belopp, milj kr	Utfall, milj kr	Utfall % (av tak)	2004	2005	För- ändring, %
Universitet									
Uppsala universitet	55,1	4 054	-0,9	1 126,0	1 167,3	3,7	21 544	22 165	2,9
Lund	37,6	4 960	-2,6	1 447,8	1 494,3	3,2	27 822	26 762	-3,8
Göteborg	20,2	4 203	1,3	1 436,3	1 545,7	7,6	25 755	25 568	-0,7
Stockholm	-19,9	2 766	1,3	878,5	886,6	0,9	23 188	22 283	-3,9
Umeå	47,0	2 916	1,5	1 002,7	1 028,1	2,5	16 459	16 640	1,1
Linköping	40,2	2 476	-0,3	1 114,9	1 126,9	1,1	18 428	18 186	-1,3
Karolinska institutet	25,1	3 817	1,0	491,2	526,3	7,1	5 904	5 665	-4,0
KTH	-7,4	2 689	-1,8	893,0	882,6	-1,2	12 642	12 690	0,4
Chalmers	-9,7	2 123	-3,7	664,4	649,4	-2,3	8 607	8 640	0,4
Luleå	-12,6	1 197	0,7	539,9	539,5	-0,1	8 288	7 866	-5,1
SLU*	75,5	2 185	-1,1				3 341	3 423	2,5
Karlstad	-30,3	798	0,6	451,9	453,6	0,4	8 754	8 106	-7,4
Mittuniversitetet	44,3	750	-5,7	436,7	448,4	2,7	8 170	8 231	0,7
Växjö	14,9	673	-1,5	386,4	386,1	-0,1	8 493	7 562	-11,0
Örebro	-10,7	837	-1,8	527,5	559,9	6,2	9 803	9 505	-3,0
Summa	269,3	36444,1	-0,6	11 397,2	11 694,8	2,6	207 198	203 292	-1,9
Högskolor									
Blekinge tekn högsk	0,0	369	-2,4	202,9	199,9	-1,5	3 130	3 330	6,4
Borås	11,9	419	-1,4	334,1	318,1	-4,8	5 364	5 005	-6,7
Dalarna	-14,4	416	0,6	320,8	298,7	-6,9	5 251	5 100	-2,9
Gotland	-4,9	158	3,4	91,9	105,4	14,7	1 973	2 258	14,4
Gävle	-9,8	465	-4,3	334,6	330,4	-1,2	6 322	6 126	-3,1
Halmstad	-12,2	366	1,3	261,0	270,3	3,5	5 432	5 431	0,0
Jönköping	12,8	551	-1,3	374,7	386,3	3,1	7 175	6 797	-5,3
Kalmar	-1,4	591	-0,4	370,4	371,4	0,3	6 536	6 069	-7,1
Kristianstad	-6,9	369	-2,5	291,2	293,0	0,6	5 640	5 258	-6,8
Skövde	-2,0	314	3,8	247,3	259,5	5,0	4 351	4 225	-2,9
Väst	0,9	306	-3,2	244,6	236,7	-3,2	4 448	4 063	-8,7
GIH	0,3	82	-5,7	44,8	49,1	9,7	450	450	0,0
Lärrarhögskolan	-11,1	582	0,4	395,7	382,6	-3,3	6 970	6 746	-3,2
Malmö	54,8	881	-3,6	637,7	611,1	-4,2	10 988	10 520	-4,3
Mälardalen	21,8	683	-0,8	514,1	520,6	1,3	8 873	8 736	-1,5
Södertörn	-15,4	501	-0,8	251,4	255,0	1,5	7 128	6 471	-9,2
Summa	24,2	7053	-1,2	4 917,2	4 888,0	-0,6	90 031	86 585	-3,8
Konstnärliga högskolor									
Danshögskolan	7,2	39	6,9	27,0	33,3	23,3	137	117	-14,6
Dramatiska institutet	0,2	92	7,9	75,0	73,0	-2,6	153	158	3,3
Konstfack	2,3	132	-9,1	118,3	123,0	4,0	618	634	2,6
Konsthögskolan	0,0	60	-2,6	54,6	56,8	4,0	216	218	0,9
Musikhögskolan	5,0	135	-4,7	102,4	102,6	0,1	586	596	1,7
Operahögskolan	0,5	22	-5,5	15,7	17,1	8,6	37	40	8,1
Teaterhögskolan	0,5	30	-2,4	26,0	27,6	6,1	69	72,0	4,3
Summa konstnärliga	15,8	510	-2,7	419,0	433,3	3,4	1 816	1 835	1,0
Totalt	309,3	44 007	-0,7	16 733	17 016	1,7	299 045	291 712	-2,5

* Takbelopp förekommer inte för Sveriges lantbruksuniversitet.